

Friedman otvara sporno bosansko pitanje

Author: IWPR

Pozivom da se podeli Bosna, americki komentator Thomas L Friedman pokrenuo bujicu nesuglasica.

Domaci i medjunarodni zvanicnici u Bosni duboko su uznemireni primedbama americkog novinara Thomasa L Friedmana objavljenim u "New York Timesu" proste nedelje.

U dva clanka koja je napisao za ovaj list, Friedman tvrdi da je multietnicka Bosna i Hercegovina u raskoraku sa neophodnoscu uvodjenja demokratije u ovu oblast, te da bi susedne zemlje trebalo izmedju sebe "mirno" da je podele.

Osim sto je bazirano na pogresnom tumacenju trenutnih dogadjaja, ovakvo misljenje je i neodgovorno.

Prema recima Friedmana, u Srbiji i Hrvatskoj demokratija je sada "u nicanju" zahvaljujuci novim "demokratskim" rukovodstvima koja su pobedila "zle" diktatore iz proslosti.

U nastavku komentara on kaze da su bosanski Srbi, Hrvati i Muslimani toliko tvrdoglavo nedemocraticni u svom podrzavanju nacionalistickih partija, da NATO i ostatak medjunarodne zajednice treba da se povuku i dozvole "mirnu" podelu Bosne.

U istom ovom clanku, Friedman zakljucuje da u Bosni u kojoj su "etnicki identitet i mrznja duboko ukorenjeni, pluralizam i demokratija nazaduju."

Pogledajmo kako na neka od ovih pitanja, iz nesto drugacijeg ugla gledaju jedan Bosanac i jedna Amerikanka koja je u Bosni radila u posleratnom periodu.

Demokratija u Srbiji "u nicanju"

Novi jugoslovenski predsednik Vojislav Kostunica i njegova vlada jos uvek odbijaju da prihvate cinenicu da je Haski tribunal ovlascen da sudi za ratne zlocine, izmedju ostalog, i za one koje su pocinili brojni srpski zvanicnici, tokom tri rata koja su unistila bivsu Jugoslaviju.

Bivsi "nevaljali" jugoslovenski predsednik Slobodan Milosevic i dalje je na slobodi uprkos neprekidnim zahtevima Tribunala da bude isporucen. Stavise, pre samo nekoliko nedelja Kostunica i Milosevic sastali su se da razgovaraju, izmedju ostalog, i o Milosevicevoj licnoj bezbednosti, sto je izazvalo zaprepascenje cak i u redovima Kostunicine politicke koalicije.

Kidnapovanja, mafijaski obracuni i atentati i dalje su svakodnevnih dogadjaji u Srbiji. Jugoslavija je jos uvek centar ovog regiona za trgovinu drogom i svercovanje cigareta i ukradenih kola.

Sam Kostunica, novi "demokratski" vodja, bio je uhvacen u kadar tokom rata na Kosovu kako negde na ratistu, u drustvu srpskih vojnika vitla automatskom puskom.

Moze se reci da je Kostunica svakako poboljsanje u odnosu na Milosevica. Medjutim, za Kostunicu i njegove kolege, put do sticanja ugleda je dug.. U medjuvremenu, niko na Zapadu, a najmanje Amerika, ne sme da se zavarava Kostunicinom prosloscu, niti ovom demokratijom u povelju koja "nice" u Beogradu.

Nacionalisti uvek "pobedjuju" u Bosni

Da je Friedman proveo bar pet minuta proucavajući rezultate bosanskih izbora u periodu 1996 - 2000, dosao bi do zakljucka da su nacionalisticke partije pri svakom narednom glasanju, gubile 10 do 20 odsto glasaca.

Prilikom opstih izbora odrzanih proslog novembra, tri glavne nacionalisticke partije "trijumfovale su" (prema recima g. Friedmana) i po prvi put od 1991. godine izgubile apsolutnu vecinu jer su zajedno dobile manje od 50 odsto glasova.

Usled ovih promena na politickoj mapi, i takodje po prvi put od 1991, "opozicija" je u vecini u drzavnoj i saveznoj skupstini, a umereni politicar je na celu vlade bosanskih Srba.

"Etnicki identitet i mrznja duboko su uvrezeni" u Bosni

Ova tvrdnja odrazava mozda jednu od najvećih Friedmanovih zabuna u vezi bosanske istorije i trenutne situacije u ovoj zemlji.

Pre nekih 550 godina, u doba spanske inkvizicije, sefardski Jevreji izbaceni sa Iberijskog poluostrva, bili su dobro primljeni u Bosni, gde su do dana danasnjeg nastavili da prosperiraju i zive zajedno sa Muslimanima i hriscanima, kako rimokatolicke, tako i pravoslavne vere.

Tokom nekoliko stotina godina, Srbi, Hrvati i Muslimani stupali su u mesovite brakove u tolikoj meri, da izricit etnicki identitet nije bio dominantno pitanje sve do sirenja nacionalizma, tokom kasnih osamdesetih godina.

Dok danas u Americi manje od 20 odsto stanovnistva crne i bele rase stupa u mesovite brakove, gotovo 50 odsto svih brakova u Bosni pre 1992. godine sklapano je izmedju pripadnika razlicitih etnickih i religioznih grupa. Mesoviti brakovi bili su normalna pojava pre, u toku i posle rata.

"Mirna podela Bosne"

Pre svega, Friedman bi trebalo da bude svestan da su neke ultranacionalisticke vodje u Bosni zagovarale podelu od samog pocetka rata.

Cinjenica da se ovakve ideje danas stampaju u New York Timesu, u najmanju ruku je zastrasujuca. Ako se medjunarodna zajednica slozi s podelom jedne zemlje, samo zbog jednog rata i postojanja nekoliko nacionalisticke partije, zasto onda ne stvoriti i Veliku Albaniju, Veliku Grcku i Veliku Makedoniju?

Ovu ideju za koju se zalagao Lord Owen, americki strucnjak za politicke nauke Robert Mearsheimer i za koju se sada zalaze Friedman, osporava Theodore Coulombis, direktor Grcke fondacije za evropsku i medjunarodnu politiku, koji veruje da podele i premestanje granica slabe koncept jedinstvene i slobodne

Evrope.

Ako pocnemo s podelom jedne zemlje, gde cemo se zaustaviti? Zar podele ne bi ohrabrile one koji zagovaraju etnicku separaciju i koji su spremni da pocine teske zlocine kako bi ostvarili svoje ciljeve?

"Pluralizam i demokratija ne napreduju" u Bosni

Nista nije dalje od istine. Da je Friedman informacije trazio izvan NATO izvora, shvatio bi da se u Bosni pojavljuje i utemeljuje malo, ali rastuce gradjansko drustvo.

Jedan od mnogih primera je sve veci broj zena izabranih na funkcije u skupstine i lokalne vlade.

Medjunarodna zajednica je 1997. godine u uskoj saradnji sa zenama aktivistima ozakonila procenat u kome zene moraju da ucestvuju u radu bosanskih vlada. Pre rata, zene su cinile samo jedan odsto parlamentarnih tela. Ovaj broj popeo se na 27 odsto prosle godine.

Ovakav trend takodje ima znacajan uticaj na politiku, jer zene sada imaju vaznu ulogu u umerenim partijama.

Lokalne organizacije kao sto su udruzenja zena ili gradjansko udruzenje posmatraca domacih zbivanja pod nazivom Centar za gradjansku inicijativu, bave se raznim aktivnostima, od obrazovanja glasaca do pracenja ostvarivanja ljudskih prava.

Mnogo toga je ucinjeno i jos puno toga treba da se uradi. Mada ce razvitak demokratskog gradjanskog drustva potrajati, napredak je ocigledan.

Zakljucak

Cinjenica je da se u Bosni dogodio rat i da se na posleratnom putu ka rekonstrukciji zemlje i pomirenju zavadenih strana nailazi na mnoge izazove i prepreke.

Medjutim, na ovu situaciju ne treba gledati u crno-belom svetlu, u kome se jedna strana prikazuje kao dobra, a druga kao zla, niti je treba analizirati i objasnjavati na pojednostavljen nacin, kao sto to cini Friedman.

Izvrtnje istine ne samo sto pretili da stvori teske nesporazume u vezi stvarne situacije u Bosni, vec je i uvreda za 4,3 miliona ljudi koji u Bosni zive i za desetine hiljada zapadnih diplomata i vojnika koji ovde borave i rade, nastojeci da sprovedu mirovni proces.

Zabrinjavajuca je cinjenica da u trenutku kada je pomoc Zapada u opadanju, a buducnost americkih napora neizvesna, Friedmanova procena moze da bude veoma stetna.

Mi verujemo u principe demokratije i pluralizma koji podrazumevaju i slobodu govora. Zbog toga smatramo da Friedman ima pravo da izrazi svoje misljenje.

Ipak, podsecamo njega i list koji je objavio njegov clanak da demokratija i gradjanske slobode podrazumevaju ne samo prava, vec i odgovornosti.

U tom smislu verujemo da je Friedman svojim pojednostavljenim i pogresnim vidjenjem onoga sto se desavalo i sto se sada desava u Bosni i Hercegovini, potvrdio ne samo da je neodgovoran, vec i veoma nedorastao da obavestava svoje citaoce o Bosni.

Janez Kovac je nezavisni bosanski novinar i analiticar. Tanya Domi je Amerikanka koja je radila kao predstavnik OSCE misije u Bosni i Hercegovini. Trenutno je na studijima Ljudskih prava na Columbia univerzitetu u New Yorku.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/friedman-otvara-sporno-bosansko-pitanje>